

**Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II**

<b>Ступінь вищої освіти</b>	<b>Перший (бакалаврський) рівень</b>	<b>Форма навчання</b>	<b>Денна</b>	<b>Навчальний рік/семестр</b>	<b>2-й рік/ III семестр</b>
-----------------------------	--------------------------------------	-----------------------	--------------	-------------------------------	-----------------------------

**СИЛАБУС**

<b>Назва навчальної дисципліни</b>	<b>Сучасна українська літературна мова (синтаксис простого та складного речення)</b>
<b>Кафедра</b>	<b>Філології (українське відділення)</b>
<b>Освітня програма</b>	Освітньо-професійна програма підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Українська мова та література)
<b>Тип дисципліни, кількість кредитів та годин (лекції/семінарські, лабораторні заняття/самостійна робота)</b>	Тип дисципліни (обов'язкова чи вибіркова): обов'язкова Кількість кредитів: 6 Лекції: 30 Семінарські/практичні заняття: 30 Лабораторні заняття: Самостійна робота: 120
<b>Викладач(і) відповідальний(і) за викладання навчальної дисципліни (імена, прізвища, наукові ступені і звання, адреса електронної пошти викладача/ів)</b>	Лібак Наталка Андріївна, старший викладач libak.natalka@kmf.org.ua
<b>Пререквізити навчальної дисципліни</b>	Навчальна дисципліна є складовою повного навчального курсу «Сучасна українська літературна мова». Вона базується на дисциплінах «Практикум з української мови», «Сучасна українська літературна мова», оскільки в синтаксичному ярусі мовної системи знаходять найповніше вираження всі мовні одиниці інших рівнів, зокрема фонетичного, словотвірного, семантичного, морфологічного, стилістичного, набувають функціональної довершеності й логічної оцінки засоби мови і мовлення. У рамках дисципліни актуалізується значення правопису української

	<p>мови, складаються умови для його повторення й розширення раніше засвоєних знань.</p> <p>Синтаксис простого та складного речення є базовою дисципліною для викладання «Стилістики української мови» (синонімічні конструкції речень, трансформації простих речень у складні і навпаки, вивчення періоду як синтаксичної конструкції); тісний зв'язок з навчальною дисципліною «Українська література» полягає у використанні ілюстрованого (цитатного) матеріалу.</p>
<p><b>Анотація дисципліни, мета та очікувані програмні результати навчальної дисципліни, основна тематика дисципліни</b></p>	<p>Програма вивчення навчальної дисципліни «Сучасна українська літературна мова (синтаксис простого та складного речення)» складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалавра спеціальності (Українська мова та література).</p> <p>Метою навчальної дисципліни «Сучасна українська літературна мова (синтаксис простого та складного речення)» є формування у студентів систематизованих наукових знань про традиційні і нові підходи щодо класифікації та кваліфікації синтаксичних категорій і синтаксичних одиниць з послідовним розмежуванням:</p> <p>1) Формально-синтаксичного, семантико-синтаксичного, комунікативного аспектів; 2) аналізом зв'язків між складниками словосполучень, речень (простих і складних), складного синтаксичного цілого; 3) встановлення відношень (предикативних, напівпредикативних, суб'єктних, об'єктних, атрибутивних, обставинних, синкретичних, єднальних, приєднувальних, зіставних тощо) між компонентами, які структурують синтаксичні одиниці.</p> <p>Завданням курсу є забезпечити фахову підготовку майбутніх освітян, сформувати в них міцні навички аналізу синтаксичних одиниць, виробити вміння застосовувати на практиці здобуті знання із синтаксису української мови, допомогти студентам практично оволодіти нормами писемного та усного літературного мовлення.</p> <p>У результаті засвоєння дисципліни студенти повинні оволодіти <b>такими компетентностями:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Здатність усно й письмово спілкуватися українською мовою як державною в усіх сферах суспільного життя, зокрема у професійній діяльності.</li> <li>2. Здатність учитися впродовж життя й оволодівати сучасними знаннями.</li> <li>3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел; використання інформаційних і комунікаційних технологій, зокрема для вирішення стандартних завдань професійної діяльності.</li> <li>4. Здатність працювати в команді та автономно.</li> <li>5. Цінування мультикультурності та повага до неї.</li> <li>6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</li> <li>7. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову, в усній та письмовій формах, у різних жанрово-стильових різновидах спілкування.</li> <li>8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.</li> </ol>

9. Здатність самостійно аналізувати мовний і літературний матеріал та робити висновки.

**Результати навчання:**

1. Використовувати українську мову як державну в усіх сферах суспільного життя, зокрема у професійному спілкуванні.
2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідні дані з різних джерел, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.
3. Організувати процес свого навчання й самоосвіти.
4. Знати норми української літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.
5. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

**Тематика дисципліни:**

Загальні питання українського синтаксису. Місце синтаксичної науки у середовищі інших лінгвістичних дисциплін. Предмет і завдання синтаксису. Джерела синтаксичних досліджень. Основні праці з синтаксису. Проблема визначення синтаксичної одиниці в синтаксисі. Типи синтаксичних одиниць. Синтаксема. Словосполучення. Речення. Текст. Види підрядного зв'язку у словосполученні (кореляція, керування, прилягання, узгодження). Реченнєві зв'язки: предикативний, сурядний, підрядний, опосередкований, підрядний подвійний, підрядний детермінантний, напівпредикативний.

Словосполучення як синтаксична одиниця. З історії вивчення словосполучення. Словосполучення як некомунікативна синтаксична одиниця. Словосполучення в системі синтаксичних одиниць: слово і словосполучення, словосполучення і речення. Ознаки словосполучення. Типи словосполучень за будовою. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Типи словосполучень за типом синтаксичного зв'язку. Типи словосполучень за семантико-синтаксичними відношеннями (особливості атрибутивних, об'єктних, обставинних, суб'єктних, комплетивних, апозитивних відношень). Типи словосполучень за ступенем злитості їхніх компонентів.

Синтаксис простого речення. Формально-граматичне членування речення. Речення у слов'янському та українському мовознавстві. Ознаки речення. Речення і судження. Аспекти вивчення речення. Структурна схема простого речення. Сучасна українська синтаксична класіологія. Порядок слів у простому реченні. Прямий і непрямий порядок слів. Граматичні й емоційно-змістові функції порядку слів у реченні. Ознаки речення. Граматичні категорії речення. Кваліфікаційні і класифікаційні знаки підмета. Особливості реалізації підмета. Присудок як граматична категорія. Різновиди присудка: простий присудок, його вираження; ускладнені форми простого присудка; складений присудок: іменний і дієслівний; зв'язка як компонент складеного присудка, різні її типи; способи вираження іменного складеного присудка; питання про іменний присудок з нульовою зв'язкою; дієслівний складений присудок, характер зв'язки в ньому; ускладнені форми дієслівного складеного присудка; питання про складний присудок; синоніміка різних форм присудка;

	<p>координація простого і складного присудка з підметом. Основні підходи до аналізу другорядних членів речення. Проблема кваліфікації другорядних членів речення. Основні етапи вивчення другорядних членів речення Традиційна класифікація другорядних членів речення... Синкретичні члени речення. Основні підходи до аналізу другорядних членів речення і головних членів речення в межах нового вчення про другорядні члени речення. Обов'язкові та необов'язкові члени речення, валентнозумовлені члени речення. Детермінанти. Односкладні речення. Типи односкладних речень. Поняття про односкладні речення. Типи односкладних речень. Синтаксис простого ускладненого речення. Поняття про синтаксичне ускладнення простого речення. Семантична складність речення і формальне ускладнення простого речення. Речення з однорідними членами; способи вираження означення та їхні відмінності від неоднорідних; узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами; синтаксична роль узагальнювальних слів і словосполучень. Поняття про відокремлення; основні умови відокремлення другорядних членів речення; синонімія відокремлених і невідокремлених членів. Поняття про вставний компонент. Типи вставних слів і словосполучень за походженням, будовою і значенням. Поняття про вставлений компонент. Особливості вставлених компонентів. Поняття про звертання як елемент ускладнення простого речення. Значення і способи їхнього вираження. Вокативні речення (Звертання-речення). Складне речення, його різновиди. Особливості побудови складних речень, Складносурядне речення, розділові знаки в складносурядному реченні. Складнопідрядні речення, будова складнопідрядних речень, види підрядних речень. Складнопідрядні речення з підрядними підметовими і додатковими. Складнопідрядні речення з підрядними присудковими і означальними. Обставинні підрядні речення, порівняльний зворот. Розділові знаки в складнопідрядному реченні. Інші складні речення (складне безсполучникове речення, розділові знаки в складному безсполучниковому реченні, складні синтаксичні конструкції, період). Чуже мовлення, цитати. Синтаксична єдність і абзац.</p>
<p><b>Критерії контролю та оцінювання результатів навчання</b></p>	<p>Контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти проводиться відповідно до критеріїв оцінювання теоретичної і практичної підготовки та охоплює поточний контроль (усне та письмове опитування, самоконтроль, захист самостійних робіт, презентації, тестове опитування, індивідуальні завдання, творчі проекти) – 30%, проміжний контроль (модульні контрольні роботи) – 30%, підсумковий контроль у формі екзамену – 40%.</p> <p>Екзамен проводиться в письмово-усній формі, кожен варіант включає 3 питання, з них перше і друге – теоретичне, 3 – практичне, розбір речення, відповіді на які дають можливість об'єктивно оцінити рівень знань студента.</p> <p><i>Загальна підсумкова оцінка</i> з дисципліни складається за методикою накопичування балів за результатами поточного та підсумкового контролю знань.</p> <p><i>Оцінювання результатів</i> навчання проводиться за 100-бальною шкалою.</p>

100 - 90 балів

Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову рекомендовану літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.

89 – 82 балів

Студент вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає окремі неістотні неточності та незначні помилки у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці.

Студент за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання.

81-75 балів

Студент добре володіє навчальним матеріалом на рівні запам'ятовування, відтворює значну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, добре знає основні поняття навчального матеріалу. Практичні завдання виконує за зразком, має елементарні, нестійкі навички виконання завдань.

74 - 64 балів

Студент володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з окремими порушеннями логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу.

Студент має елементарні, але нестійкі навички виконання завдань; практичні завдання за зразком виконує з помилками.

63 - 60 балів

Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні правила. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.

59 - 35 балів

Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.

34 - 0 балів

	<p>Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.</p>
<p><b>Інші інформації про дисципліни (політика дисципліни, технічне та програмне забезпечення дисципліни тощо)</b></p>	<p>Відвідування навчальних занять обов'язкове, основні вимоги до студентів: активність на практичних заняттях, дедлайн, відпрацювання пропущених занять, допуск до підсумкового контролю; дотримання правил академічної доброчесності: самостійне виконання навчальних і контрольних завдань; правильне цитування з посиланням на автора, посилання на джерела інформації.</p> <p>Навчальні заняття проводяться в спеціалізованих кабінетах, обладнаних мультимедійними проекторами; в закладі забезпечено необмежений вільний доступ до інформаційних ресурсів.</p> <p>При дистанційній або змішаній формах навчання використовується інструментарій платформи Google Classroom.</p> <p>Навчальні ресурси: презентації лекцій, плани практичних занять, методичні вказівки та практичні рекомендації до виконання завдань на сторінці курсу в Google Classroom, методичні рекомендації до підготовки і захисту творчих проектів, виконання індивідуальних завдань і самостійної роботи.</p>
<p><b>Базова література навчальної дисципліни та інші інформаційні ресурси</b></p>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1.Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис – К.: Либідь, 1993. – 368 с.</li> <li>2.Вихованець І.Р., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Семантико-синтаксична структура речення. – К.: Наук, думка, 1983. – 220 с.</li> <li>3.Дудик П.С., Литовченко В.М. Сучасна українська мова: Навчальний посібник. Завдання і вправи – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 264 с.</li> <li>4.Дудик П.С. Синтаксис української мови : підручник / П.С. Дудик, Л.В. Прокопчук. – К. : ВЦ «Академія», 2010. – 384 с.</li> <li>5.Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови : Підручник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – 408 с.</li> <li>6.Бевзенко С.П. Сучасна українська мова: Синтаксис: навч. посіб. для студ. вузів філол. спец. / С.П. Бевзенко, Л.П. Литвин, Г. В. Семеренко. – К.: Вища школа, 2005. – 270 с.</li> <li>7.Вихованець І. Р. Граматика української мови: Синтаксис / І.Р. Вихованець. – К.: Либідь, 1993. – 368 с.</li> <li>8.Вихованець І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови: [монографія] / І. Р. Вихованець. – К.: Либідь, 1992. – 224 с.</li> <li>9.Загнітко А.П. Теорія сучасного синтаксису: Монографія. – Донецьк: ДонНУ, 2007. – 294 с.</li> <li>10.Пентиліук М.І., Іващенко О.В. Українська мова: Підручник-комплект. – К.: Ленвіт, 2001. – 352 с.</li> <li>11.Синтаксис української мови. – К.: Академія, 2004. – 406 с.</li> <li>12.Сучасна українська мова: підруч. / О.Д. Пономарів, В.В. Різун, Л.Ю. Шевченко та ін. – К.: Либідь, 2001. – 312 с.</li> <li>13.Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови: підруч. для студ. вищ. навч.закл. – (Альма-матер) / К.Ф. Шульжук. –2-е вид., допов. – К.: Академія, 2010. – 408 с.</li> </ol>

14.Ющук І.П. Українська мова: Підручник. – 4-те вид. – К.: Либідь, 2008. – 640 с.

**Інформаційні ресурси**

<http://194.44.152.155/elib/local/sk756566.pdf>

<http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/17504/>

<https://digilib.phil.muni.cz/data/handle/11222.digilib/128790/monography.pdf>